

врегулювання патронату над дітьми через внесення змін до Сімейного кодексу України [1].

Висновок. Зауважимо, що форми соціальної роботи визначаються відповідно до конкретних обставин, потреб і ресурсів родини. Соціальний працівник обирає найбільш ефективні методи та підходи для кожної окремої сім'ї. Успіх роботи з сім'єю залежить від зацікавленості та активної взаємодії соціального працівника з її членами, а також від підтримки близького оточення родини. Тому одним із головних завдань спеціаліста, особливо на початкових етапах співпраці, є стимулювання мотивації членів сім'ї, які опинилися у складних життєвих обставинах, до спільної та ефективної роботи над вирішенням їхніх проблем.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми: Закон України від 26.01.2016 р. № 936-VIII. ВВР. 2016. № 10. ст. 99.
2. Пеша І. В, Галайдюк В. В., Сопівник І. В., Кошук О. Б. Соціальна робота з сім'ями, дітьми та молоддю. Навчальний посібник. Київ: Компринт, 2023. 449 с.
3. Сімейний кодекс України. Закон від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
4. Соціальна робота: в 3 ч. Ч. 2. : Теорії та методи соціальної роботи / А. Бойко, Н. Бондаренко, О. Брижовата та ін.; ред: Т. Семигіна, І. Грига. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. 226 с.
5. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.

Віктор Ординович,
*здобувач третього рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник: **Ганна Слосанська,**
*доктор педагогічних наук, професор, завідувач
кафедри спеціальної та інклюзивної освіти,
Тернопільський національний педагогічний
Університет імені Володимира Гнатюка*

ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ПРИ ПЕРЕХОДІ ВІД ВІЙСЬКОВОГО ДО ЦИВІЛЬНОГО ЖИТТЯ ЯК ВАЖЛИВА СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблема реінтеграції ветеранів/ветеранок війни (надалі у статті послуговуватимемося тільки поняттям

«ветеран» не применшуючи значимості участі ветеранок у війні, а опираючись на чинне законодавство [5; 6; 7]) в цивільний соціум є надзвичайно актуальною в сучасній Україні. За оцінками Міністерства у справах ветеранів України, чисельність осіб означеної категорії сьогодні сягає понад один мільйон триста тисяч осіб, а після закінчення війни становитиме близько 20 відсотків від загальної чисельності населення країни. При цьому, значну частку ветеранів складають люди працездатного віку, потреби яких виходять за рамки соціального захисту та системи пільг [7]. Політика повернення (реінтеграції) ветеранів війни до цивільного життя потребує об'єднаних зусиль з боку держави, бізнесу та громадянського суспільства. Успіх реалізації цієї політики залежить від багатьох чинників, насамперед, від економічної активності ветеранів війни, їх участі у суспільному житті й функціонуванні громади [6]. Для досягнення позитивного результату реінтеграції на державному рівні необхідно розробити чіткі механізми залучення осіб означеної категорії до суспільного життя цивільної спільноти, а на місцевому – оволодіти методиками їх реалізації [8, с. 47].

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Як відомо, першим етапом реінтеграції індивіда в соціум є його соціальна адаптація (в окремих випадках – реадаптація), що об'єднує кілька видів, де одним із основних є професійна адаптація. Професійна (виробнича адаптація) – це адаптація людини до нових для неї умов праці; пристосування до нових норм, вимог, умов виробничого процесу у цілому та конкретного виробництва зокрема [2, с. 18-19]. Професійна адаптація ветерана війни – це заходи, спрямовані на формування (відновлення, удосконалення) його професійних навичок і умінь шляхом надання ветерану інформаційних, консультаційних та профорієнтаційних послуг, професійного навчання з метою підвищення його конкурентоздатності на ринку праці. Закордонний та вітчизняний досвід соціальної роботи з інтеграції (реінтеграції) ветеранів війни до цивільного соціуму свідчить, що саме професійна адаптація допомагає ветерану швидше повернутись до цивільного життя, забезпечує його та його родину засобами для існування й сприяє продуктивному проведенню вільного часу [5].

Відрадно, що проблема професійної адаптації ветеранів дедалі частіше знаходить відображення у нормативно-правових актах нашої держави та стає предметом наукових досліджень. Так, професійну адаптацію як явище і вагому складову соціальної адаптації ветеранів АТО/ООС вивчали А. Артеменко, К. Батаєва та ін. Механізми реалізації державної політики щодо реінтеграції ветеранів війни в цивільний соціум та їх професійної адаптації досліджували Є. Гордієнко, Т. Журавель і ін. Можливості реалізації закордонного досвіду професійної адаптації ветеранів війни в Україні схарактеризувала Н. Олексюк, а перспективи розвитку означеного напряму соціальної підтримки ветеранів російсько-української війни і членів їхніх сімей у воєнний та повоєнний час обґрунтували Д. Бирик, Н. Горішна, І. Криницька та Г. Слозанська. Незважаючи на появу цілої низки досліджень, присвячених професійній

адаптації ветеранів війни до цивільного життя, здебільшого вони торкаються загальних аспектів проблеми.

На основі аналізу наукових розвідок можемо констатувати, що першим завданням у професійній адаптації ветеранів війни має бути полегшення/ оптимізація цього процесу, адже головні проблеми, з якими стикається ветеран війни при працевлаштуванні – це його низька конкурентоздатність і втрата кваліфікації [1, с. 24]. Саме тому сьогодні розроблено та реалізується ряд освітніх програм різних рівнів професійної, передвищої та вищої освіти для професійної підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації ветеранів війни з цивільних спеціальностей, затребуваних на українському ринку праці, що сприятиме підвищенню їх конкурентоздатності на ринку праці, подальшому працевлаштуванню та поступовій соціальній адаптації [4, с. 191].

Відрадно, що Міністерство цифрової трансформації України та «Дія. Цифрова освіта» розробили безкоштовний освітній курс для ветеранів «Як знайти бажану роботу після військової служби», а Міністерство освіти і науки України – освітню платформу «Освіта для ветеранів», де зібрана інформація про діючі в навчальних закладах освітні програми для ветеранів війни, доступність навчання та проживання [3; 7]. Окрім того, Міністерством у справах ветеранів України розроблено та упроваджується Стратегія формування системи переходу від військової служби до цивільного життя на період до 2032 р., яка передбачає надання ветеранам психологічної та правової допомоги, сучасних та дієвих інструментів для ефективної соціальної та економічної реінтеграції, їх професійну адаптацію на період до 2032 р. Хочемо зазначити також, що Міністерством у справах ветеранів України розроблено Державний стандарт соціальної послуги соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей, у якому велика увага приділена власне професійній адаптації ветеранів та Професійний стандарт «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб», який передбачає надання фахової допомоги ветеранам війни у процесі їх професійної адаптації [1, с. 49; 7].

Однак, маємо зауважити, що наявні проєкти та програми поки що не розв'язують питання адаптації ветеранів на ринку праці системно. Зокрема, для більшості з них державна підтримка у галузі професійної адаптації та працевлаштування є маловідомою та малодоступною. Вважаємо, що при розробці відповідних програм і стратегій в першу чергу треба зважати на поінформованість ветеранів, особливості їхніх потреб і запитів, зокрема – ветеранів з різними видами та ступенями інвалідності, а також на специфіку потреб і запитів ветеранів-жінок. Наприклад, як свідчать дані досліджень, ветеранки при працевлаштуванні часто не повідомляють про свій статус ветерана через бажання уникнути зайвої уваги, сором щодо наявності пільгового статусу, небажання відчувати жалість до себе та через страх відмови у працевлаштуванні [3; 8, с. 57-59].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у обраному напрямі. Таким чином, проблема професійної адаптації ветеранів війни є цілком очевидною і вимагає відповідної реакції з боку держави, суспільства та фахівців із соціальної роботи. З огляду на викладене активні дії держави мають бути спрямовані на максимальну інклюзію ветеранів до ринку праці та підвищення їхньої соціальної та економічної активності.

У перспективі слід дослідити технології роботи фахівця із супроводу ветеранів війни щодо їх професійної адаптації, пристосованість освітніх програм для професійної підготовки, перепідготовки та перекваліфікації ветеранів, особливості організації освітнього процесу для означеної категорії осіб та їх подальшого працевлаштування.

Список використаних джерел:

1. Артеменко А., Батаєва, К. Мілітарна ідентичність та соціальна адаптація ветеранів АТО/ООС: монографія. Харків: Видавництво ХГУ «НУА», 2022. 192с.

2. Гордієнко Є. П. Механізми реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні // *Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з публічного управління та адміністрування за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»*. Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, Харків, 2021. 296с.

3. Журавель Т. В. Адаптація ветеранів війни до мирного життя: помічник ветерана. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/adaptatsiyaveteraniv-viyny-do-myrnoho-zhyttya-pomichnyk-veterana>

4. Олексюк Н. Соціальна підтримка ветеранів війни: можливості реалізації закордонного досвіду в Україні. // *Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами XIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль 25–26 квітня 2024 року)*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2024. С. 189–194. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/32807/1/Zb_Sots_robota.pdf

5. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>

6. Постанова № 432 від 21.06.2017 Про затвердження Порядку та умов забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/378653___767376

7. Реформа підтримки ветеранів. Урядовий портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/reformi/bezpeka-ta-oborona/veteran-support-reform>.

8. Слозанська Г., Горішна Н., Бибик Д., Криницька І. Соціальна підтримка ветеранів/ветеранок російсько-української війни та членів їхніх сімей у воєнний та повоєнний час // *Social Work and Education*. Vol. 10. No. 1. P. 47–62. DOI: 10.25128/2520-6230.23.1.5

Богдан Парфанович,
здобувач другого рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник: **Ірина Турчин-Кукаріна,**
кандидат юридичних наук, викладач
кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

СЕКЦІЇ СХІДНИХ ЄДИНОБОРСТВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПОЗАШКІЛЬНОЇ СФЕРИ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Секції східних єдиноборств у наш час набувають поширення. Причому як серед осіб жіночої, так і серед осіб чоловічої статі. З огляду на позитивний вплив цієї сфери – постають важливі завдання покращення здорового способу життя серед підростаючого покоління в діяльності соціальних служб.

Завдання позашкільної освіти сьогодні – у розвитку можливостей дітей та молоді у різних галузях та одержання ними первинних важливих знань, вмінь і навичок, потрібних для їх соціалізації, подальшого вдосконалення та самореалізації. 9 серпня 2018 р. у Міністерстві освіти і науки України була розроблена та представлена *Стратегія розвитку позашкільної освіти*. На сьогодні проводиться робота щодо розробки нормативно-правових актів у галузі позашкільної освіти [1, с. 1–2].

Позашкільна виховна робота – це реалізація завдань розвитку індивіда в позашкільний час у дитячих виховних структурах під керівництвом фахівців цих закладів. *Принципи* здійснення такої роботи: непримусова участь у ній дітей; суспільна спрямованість розвитку індивіда; ініціатива, творчість і самодіяльність неповнолітніх; розвиток майстерності, винахідливості, дитячої технічної, художньої творчості; співпраця різних закладів. Існують різноманітні форми та види виховної роботи; щодо їх змісту можна виокремити такі основні напрями: а) робота, спрямована на моральне становлення, формування національної гідності; б) освітньо-виховна діяльність; в) заняття з трудового виховання й техніки; г) навчання всебічних видів мистецтва; д) фізкультурно-оздоровча робота; е) розважально-ігрова діяльність. Диференційовано